

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Manuel Boix.
La forja d'un pintor

Editorial:
**Institució Alfons el
Magnànim - CVEI**
València, 2021
Pàgines 200
Art

Aquest *Manuel Boix. La forja d'un pintor* és el primer volum de l'esplèndida col·lecció «Vides d'Art» que publica la Institució Alfons el Magnànim de la Diputació de València i dirigeix l'autor de la present obra, el també novel·lista Martí Domínguez —autor d'obres com *La sega*—, el qual planteja una documentadíssima biografia de Manuel Boix i fa una extensa descripció de la seua evolució com a creador. Així, constatem les primeres influències que va rebre en els seixanta per part del pare Alfons Roig, d'Aguilera Cerní, Tomàs Llorens i Joan Fuster, i la formació de la tríada Boix-Heras-Armengol, que a començaments dels setanta va exposar exitosament al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, quan van enllestir la carpeta Lligat i l'acrat. Boix, ja en solitari, va fer l'exposició sobre els agermanats la vaig veure en la Galeria Cànem de Castelló de la Plana pel 1979, que va originar la novel·la de Josep Lozano Crim de germania. Quan ens vam conèixer, el 1982, amb motiu dels dibuixos del meu llibre *El pardalet sabut i el rei descregut*, finalitzava la seua edició il·lustrada del *Tirant lo Blanch*, que li va obrir la porta de la Book Review, del New York Times, els tres anys que va residir en Tribeca, en el Lower Manhattan. **JP**

MARIANO SÁNCHEZ SOLER

Los ricos
de Franco

Editorial:
Roca Editorial
Barcelona, 2020
Pàgines 428
Assaig

Los ricos de Franco és una continuació lògica de *La familia Franco S.A.* publicat en 2019. El seu autor, l'alacantí Mariano Sánchez Soler, té una llarga trajectòria com a periodista especialitzat en temes d'interior i de justícia en diferents publicacions periòdiques, una activitat que sembla tindre una segona part totalment lògica en la seua actual dedicació a la novel·la negre-criminal com a escriptor, com a docent i com a estudiant.

Aquest llibre és un treball substancial i d'alguna manera atrevida. Els seus més de 400 pàgines s'organitzen en 15 capítols en els quals va traçant una crònica detalladíssima dels avatars, figures i figures de l'economia política durant el franquisme. Sánchez Soler dissectiona, des del 18 de juliol de 1936 al 20 de novembre de 1975, amb algunes incursions a l'Espanya de la II República i altres a l'Espanya de la Transició, 40 anys de la història d'aquest país en els quals la construcció d'un entramat polític de signe dictatorial va córrer parella a la d'un altre de tall econòmic i financer en una sèrie de relacions mútues en les quals els uns i els altres van acabar sempre guanyant: l'alçament i l'esclat de la Guerra Civil es

mostren des de la perspectiva de l'autor com una inversió per part del poder econòmic tan arriscada com rendible en cas que l'aposta resultara finalment guanyadora perquè va permetre que gran part d'un país es convertira en una propietat quasi privada, en un àmbit on tot estava permès i beneït per les altes esferes polítiques en nom d'uns beneficis quasi sempre tan quantiosos com immorals.

Amb tot, el més valuós del treball està en la reflexió sobre el vertader poder, el dels qui manen de veritat, és sempre de naturalesa econòmica i no política. La política ha sigut una cobertura legal per a legitimar a cada moment el poder de les finances. Pot haver-hi economia sense política però no política sense economia: per això mateix el poder econòmic no ha sigut mai democràtic, per això democràcies, dictadures, monarquies i repúbliques han estat quasi sempre condicionades pels qui dominen i controlen la vida econòmica d'un país, d'una societat segons els seus propis interessos particulars i no segons els d'aquest país o societat.

Llegint aquest treball queda claríssimament clar que Franco va estar on va estar el temps que va estar perquè li va interessar al poder econòmic, un poder que mai s'ha presentat a cap eleccions però que es va saber succeir-se a si mateix. El que fa l'autor no és —de cap manera— demagògia, sinó un antídoto més que convenient per a entendre on i amb qui estem ara mateix, més enllà d'altres demagògies i populismes que insisteixen erròniament a conjugar llibertats civils i llibertats de mercat. És aquest un saníssim exercici de memòria i anàlisi de l'economia franquista i les seues corrupcions i, un recordatori més que necessari en temps de silencis interessats i desmemòries selectives. També els capítols de la nostra economia es van ficar al llit una nit franquistes per a alçar-se l'endemà demòcrates de tota la vida. **JMSR**

VICENT A. GABARDA CEBELLÁN

El cost humà de la
repressió al...

Editorial:
**PUV & Institució
Alfons el Magnànim**
València, 2020
Pàgines 669
Memòria històrica

L'edició d'*Els afusellaments al País Valencià 1938-1956* que va publicar el professor Vicente A. Gabarda Cebellán el 1993 va causar tanta sorpresa i tan bon acolliment que es va haver de reeditar set anys després. Com afirma ell mateix en la introducció de la present obra: «La repressió de la rereguarda del País Valencià no és un 2,93% de dretes i un 2,78 d'esquerres (per posar-hi unes xifres), sinó que arribava a una xifra del 5,70% perquè ambdues, dretes i esquerres, eren veïns de la mateixa localitat, província o comarca, i la mort d'ambdues va significar la pèrdua de persones, població activa i experiències per a la dita localitat. Un total de 12.444 persones són una bona raó de pes a l'hora de pretendre menysprear l'altre costat de la tragèdia».

Per tal motiu, l'any 1996 va publicar l'estudi que completava l'altra cara de la tràgica moneda: *La represión en la retaguardia republicana. País Valenciano 1936-1939* i, en el volum actual, titulat *El cost humà de la repressió al País Valencià (1936-1956)*, el professor actualitza les dades anteriors i uneix en una mateixa obra les dos investigacions. En els annexos, comarca per comarca i municipi a municipi, tenim els afusellats de cada bàndol, data i lloc de la mort. **JP**

destacamos...

Un recorrido intimista por
los paisajes de la Provenza

Dicen que para la elaboración de un buen vino es necesario mimar las vides. Deben ser tratadas con sumo cariño, proporcionándoles todo tipo de cuidados. Al parecer, la uva absorbe todo cuanto le rodea, ya sea la salinidad existente en el ambiente, la humedad, los olores... Resulta lógico, por tanto, que con toda esa permeabilidad, los sentimientos de un ser humano puedan modificar su estado.

El vino, aseguran, se asemeja mucho a la vida misma. Gana en complejidad con los años, en matices, se enriquece, evoluciona. Existe algo mágico en todo ello. Y yo no sé cuántas copas de vino me tomé durante mis días en Arlés, en aquel verano ideal (ahora, quizá idealizado) de hace unos años. Sí sé, por otra parte, que todas y cada una de ellas me procuraron momentos de intensa alegría, de puro placer, como aquellos paisajes de la Provenza que me dieron paz, que me sirvieron de refugio y me emocionaron.

Como a mí, han sido muchos los enamora-

dos de este rincón al que se acude como si de una peregrinación se tratase, un viaje para deleitarse con la majestuosidad y belleza de su luz. Uno de ellos es el poeta y escritor **Vicente Valero**, quien comparte en este *Breviario provenzal (Periférica)* una especie de dietario en el que va narrando su recorrido por los pintorescos pueblos de la región al tiempo que rememora las experiencias de otros ilustres viajeros como Petrarca, Van Gogh, Cézanne o Camus.

Con ese particular e inconfundible estilo donde existe una gran carga poética, donde cada palabra en cada frase está en perfecta armonía con su conjunto, Valero vuelve a embellecernos con esa capacidad por fijar en nuestra memoria detalles mínimos que son un todo. Y es que uno vuelve a revivir a través de él, de sus descripciones y anécdotas, esos pasos pausados pero continuos por esos parajes de color lavanda con vistas al mar, pero que son tierra, una tierra ocre, casi ambarina, que re-

sulta enigmática, que son un reducto de paz para el alma, como bien supieron ver y entender Pablo Picasso, René Char, Francis Ponge Mallarmé y tantos otros artistas y poetas con los que dialoga el autor ibicenco, un diálogo íntimo que comparte con el lector.

Dividido en dos partes, una primera que se estructura como un diario o cuaderno de viaje más o menos formal, y una segunda que es un diario poético, esta obra resulta exquisita por esa capacidad evocadora de esas moradas mágicas —haciendo uso las palabras de Jean Giono, escritor provenzal al que admiro— que se encuentran por el camino. Asimismo, nos permite redescubrir, a través del asombro de la contemplación, lo necesario de la pausa para poder degustar la naturaleza como se merece, siendo conscientes de su belleza. Así, como escribe Vicente Valero, y como uno lee en estas páginas, es a través de las palabras, que acuden a nuestro encuentro, que volvemos a habitar esos espacios presididos desde lo alto por un cielo que, como ya sospechaba Ponge, «no es más que un inmenso pétalo violeta».

Pocas lecturas tan propicias para los meses del estío, cuando las horas se prolongan y cuando todo nos parece que viene de improviso, como un regalo verdadero. **ERIC GRAS**

VICENTE VALERO

Breviario
provenzal

Editorial: **Periférica**
Cáceres, 2021
Páginas 120
Narrativa